

ZADRUGA.

Glasilo »Zadružne Zveze v Celju«.

V novem letu!

«Zadruga» stopa v svoje XVIII. leto. V človeškem življenju je ta starost začetek najlepše dobe mladosti, pri listu, osobito pri strokovnem in vrhutega še slovenskem pa moramo govoriti pri tem številu letnikov že o visoki starosti. Saj je vse, kar imamo, pravzaprav še tako mlado, a vendar smo se na ne prelahkem polju zadružnega gospodarstva začeli samostojno organizirati že precej v prvi svoji narodno-politični dobi. Že dolgo, dolgo pred avstrijskim zadružnim zakonom (l. 1873.) so se ustanovljale na Slovenskem moderne zadruge, najstarejša l. 1855. na podlagi društvenega zakona iz l. 1852. Bilo je to Obrtno pomožno društvo v Ljubljani. Pred zadružnim zakonom se je ustanovila še Ljutomerska posojilnica (l. 1872.) in posojilnica pri Sv. Jakobu v Rožni dolini na Koroškem (l. 1872.) Tako je vladalo že približno pred 40. leti zanimanje za zadružništvo že skoraj po celi Sloveniji. Napredek na tem polju je bil v naslednji dobi od dne do dne večji. Zadružno delovanje se je smatralo med Slovenci že takrat za najvažnejšo točko vsega našega narodno-gospodarskega programa. Ni torej čuda, da je že l. 1884. začel izhajati v Celju strokovni list «Zadruga», «list za razpravo narodno-gospodarskih vprašanj» in sicer kot «Glasilo zveze slovenskih posojilnic». «Zadruga» je izhajala takrat do l. 1889. Izhajanje se je nadaljevalo od l. 1899. naprej, in sicer pod imenom «Slovenska zadruga» kot «Glasilo slovenskih posojilnic in zadrug», prvotno v Celju, od sredine leta 1901. naprej pa v Celju-Krškem. Za «Slovensko zadrugo» ima največje zasluge g. ravnatelj Lapajne. L. 1907. je prevzela list «Zadružna Zveza v Celju». Naslov se je spremenil v «Zadruga», «glasilo Zadružne Zveze v Celju».

List je bil vključ v svojemu naslovu vedno splošno gospodarski. V zadnjem času se sicer v prvi vrsti peča z zadružništvom, vendar

se je vedno bavil tudi z drugimi, skoraj izključno kmetijskimi gospodarskimi vprašanji. V tej smeri ga bo skušalo voditi uredništvo tudi v bodoče; v prvi vrsti se bo razpravljalo o zadružništvu in sicer kmetijskem zadružništvu, v drugi vrsti pa bo list odprt tudi raznim drugim, aktualnim narodno - gospodarskim vprašanjem. V zadružništvu bo zahtevalo vedno več prostora nedenarno zadružništvo. Slovensko denarno zadružništvo je že močno razvito. Marsikaj bo pa treba izpremeniti na tej organizaciji in izpopolniti, osobito kar se tiče centralizacije denarja. Tuji vzorci za naše razmere niso vedno prikladni. V nedenarnem zadružništvu pa se bo v prvi prihodnjosti treba baviti z vinarstvom in mlekarstvom. V minulem letu smo na Štajerskem z velikim uspehom začeli z modernimi vinarskimi in mlekarskimi zadrugami. Tuintam je delo zamanj, a v svesti smo si, da je misel zdrava in za naše ljudstvo koristna. Trenotni neuspehi nas torej ne bodo motili. Posebno skrb bomo posvetili Prvi južnoštajerski vinarski zadrugi v Celju, ki je začela prospevati nepričakovano lepo in ki bo enkrat še velikega pomena za slovensko - štajersko vinogradništvo.

Poslovanje v naših zadrugah postaja vedno obširnejše. To zahteva vedno več teoretičnega znanja in razmotrivanja. «Zadruga» bo to upoštevala in namerava v novem letniku uvesti posebno rubriko: Vestnik «Zadružne Zveze v Celju», v kateri se bodo objavljala že znana in priljubljena vprašanja in odgovori, nadalje zanimiva vprašanja iz revizijskih izkušenj, praktična navodila za poslovanje v zadrugah itd. Že s tem se deli ves list v dva dela: prvi del bo prinašal članke splošne vsebine, drugi del pa bo namenjen funkcionarjem naših zadrug in bo zadeval praktično zadružno poslovanje. Upamo, da bomo s tem ustregli marsikomu in da bo ta rubrika dosegla še več priznanja, kakor dosedanja: Vprašanja in odgovori.

Strokovna glasila imajo med drugim tudi nalogo pridobivati za gotove stroške novih prijateljev, novih somišljenikov. Kje jih več in bolj krvavo potrebujemo, kakor v našem gospodarskem delu? Vkljub temu, da se prištevamo med moderne narode, goji naša mladina v ogromni večini še vedno le iste študije, ki nas spominjajo na vse drugo prej, ko na 20. stoletje. V vsem našem življenju ima premoč nekaj, kar nas dela v sedanji dobi tuje. Zato pa gospodarijo drugi, ki bolj razumevajo novodobnega duha. Saj je v družbi naših častitih rodoljubov človek druge vrste,

kdor si je volil «amerikanski» poklic. «Zadruga» se bo tudi v tem potegovala za novi nazor.

Pa še eno veliko nalogo ima «Zadruga». Kdo si upa trditi, da so današnje razmere v slovenskem zadružništvu zdrave? Zadružništvo ima po svojem bistvu strogo gospodarske namene. Kdor skuša izrabljati to sredstvo v druge svrhe, ta ni prijatelj zadružništva. Zadružništvo je nazor za-se, gospodarski nazor dalekosežnega pomena, tem večjega pomena za slovenski narod, ki nima privatnega velekapitala. Mi si ga moramo še le vstvariti s pomočjo organizacije malega kapitala. To delo je težavnejše, nego si predstavlja naša staroveškega duha polna javnost. Tem težavnejše, ako se dobe uplivni ljudje, ki hočejo naprtiti zadružništvu tudi še druge naloge in ne samo gospodarskih. Enkrat se bodo zadrugarji morali upreti in sezidati bolj zdrave temelje slovenski zadružni organizaciji. Boj za čistejše nazore o zadružništvu je potreben. Zadružništvo naj služi le sebi!

S tem sem se dotaknil nekaterih močno aktualnih vprašanj, o katerih bo treba razpravljati v tekočem letniku. Da bi bilo povsod dovolj zanimanja! Povsod tudi dovolj dobre volje!

Miloš Stibler.

Stanovi in zadružništvo.

V naši dobi se mnogo govori in piše o socialnem miru. Vsi socialni politiki stremijo za socialnim mirom oziroma, ker nikdar nismo v stanu popolnoma odstraniti razne napake, ki razjedajo človeško družbo, skušajo razredne boje vsaj ublažiti. Stremiti za socialnim mirom pa je važna gospodarsko-družabna naloga, ker prihajamo pri sedanjem gospodarskem in socialnem razvoju do vedno večjih razrednih nasprotstev, kar povzroča razredne boje. V razrednem boju se vstvarja najnesrečnejši gospodarski in socialni položaj, ki onemogoča sleherni napredek, zadržuje gospodarske sile in vzbuja z elementarno silo vse človeške strasti. Le kratkovidni, lastnemu stanu in lastnemu narodu sovražni ljudje morejo zagovarjati razredni boj kot nekaj iz gospodarskega in družabnega stališča potrebnega.

V novodobnem gospodarskem življenju tvorita po splošnem naziranju delodajalec in delojemalec elemente socialnega miru in socialnega boja. Zato skuša novodobna socialna politika pred vsem urediti razmerje med delodajalcem in delojemalcem. To

urejevanje je pa spojeno z velikimi težkočami. Ker se more izvesti taka ureditev le na podlagi stroge socijalne pravičnosti, si domišljujejo enkrat delodajalci, drugokrat zopet delojemalci, da se jim krate pravice, o katerih mislijo, da jih morejo zahtevati za - se (namišljene pravice). Ker pa namišljenih pravic ni, zato pristranski interesni boji ne morejo onemogočiti socijalne reforme.

Gotovo je vse hvale vredno, kar je zakonodaja v varstvo delavstva dosegla doslej za ureditev razmerja med delodajalcem in delojemalcem. Razun zakonodaje delajo v tem smislu tudi interesentje sami. Da se je delovna pogodba tako lepo razvila in dovedla do avtonomne tovarne, do konstitucionalnega tovarniškega sestava in do tega, da je tudi delo deležno dobička, vse to so končno dosegli delodajalci in delojemalci sami. Socijalno-političnega smisla torej ne moremo zanikati, ravno tako gotovo je, da prizadeti faktorji pri tem delu drug drugega podpirajo. Vkljub vsemu temu moramo biti z ozirom na bojkot in stavke prepričani, da se potom delovne pogodbe ne bo doseglo družabnega miru, kajti bojkot in stavka ste sredstva, s katerimi hoče organizacija dokazati svojo moč in imate izrecen značaj razrednega boja.

Družabni mir — v relativnem smislu — moremo doseči le s pomočjo zadružništva. Delavstvo je jako dolgo zanemarjalo zadružništvo. Končno pa je vendarle uvidelo, da predstavlja zadružništvo tako važno gospodarsko in družabno moč, da se ga ne sme več prezirati. Veliki uspehi, ki jih je doseglo zadružno delo na Angleškem in v Nemčiji, so najlepši slavonspevi na zadružništvo. In če tudi govorimo pri zadružnem delu v prvi vrsti o gospodarskih koristih, se mora vendarle priznati, da je družabni, socijalni pomen zadružništva še dalekosežnejši, nego gospodarski. To je moralna in etična stran zadružništva, ki je v stanu zdatno pospešiti socijalni mir.

Zadružništvo združuje vse stanove. Pogoji zadružništva sta kapital in trdna volja. Oboje je v delavstvu slabo; s temi močmi bi se v zadružništvu doseglo le male uspehe. Pridružiti se mora tudi vstvarjajoča zmožnost izobraženih stanov. Kapital, volja in vstvarjajoči duh skupaj morejo ustvariti na polju zadružništva nekaj velikega in ti trije činitelji družijo v zadrugah delodajalca z delojemalcem, najnižji stan z srednjim. Vsi so v zadrugi člani enega in istega podjetja, imajo jednake interese in jednake smotre. Zadružništvo torej premostuje razredne razlike in družijo stanove in ker se zahteva od nižjih stanov brezpogojno zaupanje, od višjih

stanov pa nesebično delo in vztrajnost, tvorijo različni družabni razredi harmonično celoto.

Zadružništvo ubiažuje razredna nasprotstva. Ako združi za druga osebe različnih stanov, se začnejo ti-le med seboj spoznavati; predsodki, ki jih ima eden stan neopravičeno proti drugemu, izginejo. Socijalne in gospodarske zasluge pripadnikov drugih stanov se priznajo. Nobeden stan ne more izhajati brez drugega; nobeden stan ni nepotreben. Ako bi ne bilo sluge, bi tudi gospodarja ne moglo biti. Ako bi ne bilo delavcev, delojemalcev, bi tudi delodajalcev ne bilo. Tudi najnižji človek ima zasluge, ako izpolnjuje dolžnosti svojega stanu. Organizirana družba je podobna stroju. Pri stroju ima vsak vijak pomen in stroj more delati le tedaj, ako je tudi najmanjši vijak dober. Ker se uče člani raznih stanov v zadruzi se medsebojno spoštovati, se tudi za slučaj gospodarskega boja ne bodo tako strastno napadali, kakor tedaj, ako so si popolnoma tuji. Mirno in uspešno delo je mogoče le tedaj, ako delata delodajalec in delojemalec složno. Te sloge nas uči zadružništvo. Zadružništvo in razredni boj se izključujeta.

Na gospodarskem polju vlada prosta konkurenca; močnejši zmaguje; močni pa postanemo v novodobnem gospodarskem življenju samo potom asocijacije, združitve. Zato je strokovna organizacija delavstva hvalevredna, toda še večjo hvalo zasluži združitev v zadružni misli. Ako stopi delavstvo na to polje, je izpolnilo svojo dolžnost pri delu za družabni mir.

Po «Oesterr. landw. Gen».

Izseljevanje in priseljevanje na Hrvatskem in Slavonskem v l. 1908.

»Trščanski Lloyd« prinaša o iz- in priseljevanju na Hrvatskem in Slavonskem jako zanimive številke. Zanimive tudi za nas Slovence, tembolj, ker je i pri nas izseljevanje slovenskega in priseljevanje tujega elementa veliko. Po poročilih kr. hrvat. statističnega urada v Zagrebu je bilo koncem l. 1907. v celi kraljevini 2,626.630 prebivalcev. V l. 1908. se je izselilo 4120 oseb moškega in 1414 oseb ženskega spola, skupaj 5534 oseb. V drugi polovici leta je izseljevanje večje, nego v prvi polovici. Glavni vzrok temu je baje žetev, ker si večina izseljencev dobi še le s prodajo svojih kmetijskih pridelkov denarja za potovanje. Žalosten pojav je, da se nahajajo med temi izseljenci 403 otroci, kar kaže, da se cele rodbine sele iz Hrvatske za daljšo dobo, more-

biti celo za vselej. Med izseljenci je bilo 4092 Hrvatov in Srbov (74%) in 1442 druge narodnosti (26 %). Zadnji se izseljujejo v mnogo večjih odstotkih, nego so zastopani v tej kraljevini. Nepovoljen je tudi odstotek njihovega provračanja v Hrvatsko in Slavonijo (3%). Kakor v prejšnjih letih, tako je bila tudi v letu 1908. Severna Amerika glavno utočišče večine izseljencev. Skoraj 50% jih preplavi morje, da iščejo kruha in sreče. A menda so redki, ki tam najdejo zaželjeno blagostanje. Le pomislimo: L. 1908. se je povrnilo v staro domovino 7533 izseljencev in med te jih spada na Severno Ameriko 90%.

Sicer pa pogledjmo številke!

Izseljevanje: Izselilo se jih je v l. 1908.:

Vsega skupaj	5534
s potnim listom	3874
brez potnega lista	1660
moških nad 12 let starosti	3912
ženskih » 12 » »	1219
otrok pod 12 » »	403
Hrvatov in Srbov	4092
Madžarov	481
Nemcev	608
ostalih	353
na Reko	113
» Ogersko	514
» Avstrijsko	285
v Bosno in Hercegovino	312
v Srbijo	190
na Rumunsko	70
v Nemčijo	394
v ostale evropske države	887
v Severno Ameriko	2706
v Južno Ameriko	23
v Afriko	4
v Azijo	12
v Avstralijo	19
neznano kam	5

Najdemo jih torej po celem svetu! A se tudi vračajo. Posebno veliko je bilo število vračajočih v l. 1908. Bilo jih je vsega skupaj 7533. Od teh jih odpade na Severno Ameriko 6663. »Trščanski Lloyd« sodi splošno, da je to znamenje, da je v Ameriki še slabše, nego doma. — Poročevalec je nekaj prezrl:

Koncem l. 1907. in začetkom l. 1908. je bila v Ameriki velika gospodarska kriza, saj se je čutila po celem svetu. Stotisoče delavcev je prišlo ob zaslužek. In v tem je iskati glavni vzrok visokega števila 6663. Za l. 1907. in 1906. imenovani list ne prinaša številka. Tiste bi mogle bolj služiti za končno sodbo o vračanju izseljencev, na podlagi številke iz l. 1908. pa se z ozirom na takratne izredne gospodarske razmere, vsled katerih ni trpelo le delavstvo, temveč tudi vsa industrija, trgovina itd., v tej točki ne more izreči splošno veljavno mnenje.

Vrnilo se je v l. 1908. izseljencev

vsega skupaj	7533
moških	7048
ženskih	485
Hrvatov in Srbov	6880
Madžarov	130
Nemcev	330
ostalih	193
iz Rumunske	1
iz Nemčije	326
iz Amerike	6663
iz ostalega inozemstva	543
preko Reke	1419
preko drugih luk	5253

Zelo važne pa so številke o priseljevanju. Na razpolago sta mi le dve rubriki: narodnost in veroizpovedanje.

Priseljenci	l. 1907	l. 1908
vsega skupaj	5364	3902
Hrvatje in Srbi	1004	735
Madžari	2633	1029
Nemci	1016	624
Ostali	711	632
Rimski katoliki	4040	2696
Grški katoliki	76	109
Srbski pravoslavni	704	608
Protestantje	308	269
Židje	214	214
Ostali	22	24

Torej samo 735 Hrvatov in Srbov je med priseljenci, oziroma l. 1907. še 1004, Madžarov Nemcev in drugih pa je 4360 v l. 1907. in 3185 v l. 1908. Rubrika narodnost ter rubrika ve-

roizpovedanje v točkah protestantje in židje nam kažete, da prihaja slovanski hrvatsko-slavonski narodnosti sovražen element v deželo.

Ako se torej oziramo na to, kar sem omenil pri točki vračanje izseljencev v staro domovino ter trdimo, da je v rednih svetovnogospodarskih razmerah letno število odpotujočih izseljencev vedno večje, kakor število onih, ki se letno zopet vrnejo; ako upoštevamo, da odhajajo iz domovine navadno mlade delavne moči nadalje, da se, kakor smo videli v slučajih 1907. in 1908. leta, konstantno priseljuje tuj element; ako uvažujemo, da so priseljenci navadno pripadniki boljših stanov, trgovcev, večjih posestnikov, industrijalcev uradnikov, moramo pač priti do zaključka, da postaja iz- in priseljevanje na Hrvatskem in Slavonskem od dne do dne važnejše narodnopolitično vprašauje, katerega se bo treba lotiti z vso vztrajnostjo. Ne bo pa se reševalo to vprašanje morebiti s postavami, ki urejujejo s prepovedjo iz- in priseljevanje, temveč edino prava pot je povzdigniti narodno izobrazbo in tem potom vzgojiti dobrih narodnih gospodarjev, vstvariti močno narodno gospodarstvo, ki bo v stanu, nuditi narodu zadostno kruha. Povzdigniti potom izobrazbe in pametne zakonodaje domače kmetijstvo, povzdigniti narodno trgovino, ustvariti narodno industrijo, to je edino prava pot.

Pa tudi na Slovenskem bomo morali začeti bolj resno zasledovati vprašanje iz- in priseljevanje. Posebno pa slednje. O tem se je pri nas povedalo še presneto malo stvarnega. Osobito še ni zbranega statističnega materijala. Uradna ljudska štetja nikakor ne zadostujejo. Sosedni narodi imajo vedno več nadprodukcije v razumnih stanovih, teh bo vedno več v naše kraje osobito, kar se tiče velikih industrijalnih podjetij. Ste strani si bo treba ogledati to naše vprašanje in opozoriti na podlagi točnih statističnih podatkov javnost na veliko pretečo nevarnost.

Miloš Stibler.

Zimsko delo kmetovalca.

Zima je mirni čas za kmetovalce. Ni pa zato tudi čas, ko bi ne imeli nikakega dela. Kmetijsko poljsko delo je sicer končano, to se pravi: delo s polja je tako-rekoč le prenešeno domov pod streho, kjer se dalje opravlja. Vedno imamo krmiti in skrbeti domačo živino, urejevati spravljene pridelke itd. Razun tega imamo še popolnoma kmetijska dela, raznovrstne preureditve itd. Semkaj spada:

1. Čiščenje, popraviljanje in naprava orodja in strojev, ki so se pri žetvi in drugih kmetijskih delih pokvarili ali polomili. Če se tako delo pozabi po zimi opraviti, je lahko mogoče, da postanejo pri zopetni porabi stroji hitro popolnoma nerabljivi, kar nas zadržuje v delu in imamo tako občutne izgube. Pri čiščenju ali če se vzame stroj narazen, se mora vse najdene poškodbe popraviti in nerabljive dele nadomestiti z novimi, tako da imamo stroj za spomlad pripravljen. Gole železne dele je namazati z mastjo, ostale dele pa s firnežem prevleči, da ne morejo rjaveti. Vlažnost, začetno rjavenje vpliva škodljivo tudi na lesene dele stroja, vsled česar je priporočati, da se s firnežem prevlečejo.

2. Potrebna poprava posameznih poslopij. Pred zimo je vsa poslopja temeljito preiskovati in vse pokvarjene dele, ki bi vsled zime znatno trpeli, še pred zimo dati popraviti. Zlomljena okna, strohnele deske, luknjičasta streha, zvežnjena okna in vrata kažejo, da je gospodarstvo slabo. V mrzlih preprihlih hlevih mora zmrzujoča žival velik del povžite krme porabiti za svojo toploto, namesto da bi se ji pretvarjala v meso, mast, mleko itd. Če je streha luknjičasta, prihaja dež ali sneg na krmske in druge pridelke, ki so spravljani pod streho, vsled česar njih kakovost trpi več ali manj. Če se vsaka poprava na poslopijih izvrši pravočasno, stane poprava manj, kakor če se odlaga, da postaja škoda od dne do dne večja.

3. Načrti izboljševalnih ali melioracijskih del vseh vrst. Posebno pozornost je obračati izboljšanju travnikov in pašnikov. Krtine na njih je z brano razbrskati in poravnati. Jarki ki so z blatom napolnjeni, se morajo na novo iztrebiti. Dalje se morajo tudi mostovi popraviti. Izboljšanja zelo potrebne so tudi poljske steze, katere so celo v poletnem času dostikrat v takem stanju, da voz obtiči.

4. Naprava komposta in njega oskrbovanje. Ime samo že pove, da so tukaj raznovrstni odpadki spravljani skupaj. Posamezne, bodisi živalske, rastlinske ali zemeljske ostanke, katerih se v vsakem gospodarstvu vedno dosti nabere in ki se neredkokrat neporabljeni razgubijo, lahko z napravo komposta prav dobro porabimo. Temu se primeša še nekoliko neugašenega apna; kup se potem pogosto z gnojnico poliva, semintja prekoplje in to tako dolgo ponavlja, da so vsi odpadki popolnoma strohnili.

5. Vožnja ali sprava gnojnice na polja. To delo lahko celo zimo opravljamo. Na noben način se pa ne sme na gnojišču sto-

ječe gnojnice brez vsake koristi pustiti odtekati, ker je zelo bogata na hitro učinkujoči redilni snovi, ki ji pravimo dušik.

Dalje imamo po zimi še veliko drugih del, kakor vožnja lesu iz gozdov, žaganje, cepljenje in spravljanje lesu, poprava hmeljnih drogov, naprava slamnatih vezij itd. Jako važno, če ne najvažnejše zimsko delo je končno:

6. Zaključenje knjig, računov preteklega leta; iz njih razvidiš svoj položaj, svoje gospodarsko stanje; vidimo, smo-li imeli v preteklem letu izgubo ali dobiček, smo-li napredovali ali nazadovali.

Dela najdemo torej tudi v zimi dovolj.

Razlika je samo ta, da si lahko kmetovalec tekom zime v miru svoje delo uravna, med tem ko tekom leta sili jedno delo že drugemu v ospredje.

Poraba rožja kot živinske krme.

Vsled suše primanjkuje tudi letos v mnogih krajih živinske krme. To je posebno občutljivo v vinskih krajih, kjer se nahaja v obče malo travnikov in košenin. Opozarjam torej na lani priobčen spis o porabi rožja kot živinske krme. Kakor znano, podarilo je c. kr. poljedelsko ministerstvo v svrhu vpeljave rožja kot krme več strojev za drobljenje. Nekateri stroji so došli šele pozno v pomladi in se torej niso rabili; ponekod ni bilo zadostnega zanimanja ter so stroje le malo izkoristili. V drugih okoliših na pr. pri Št. Ilju v Slovenskih goricah, v Stopercah (v Halozah) pri Ljutomeru in na Vidmu ob Savi so si pa kmetovalci bili svesti koristi, ki se njim nudi s tem, da se omogoči poraba rožja kot krme, ter so stroje pridno rabili. Vsega skupaj se je v svrho krmljenja zdrobilo na stroje letos do 60.000 kil rožja. Seveda je to premalo, ako pomislimo, da so stroji postavljeni v okoliših, ki obsegajo skupno 12000 hektarov vinogradov in pridelajo rožja za 30 do 60 milijonov kil! Vendar so bili kmetovalci, ki so doslej delali poskuse s krmljenjem rožja, zelo zadovoljni. Pozivam torej vinogradnike, da to zimo bolj izrabljajo rožje kot krmo. Kakor sem že omenil v spisu, ki sem ga objavil meseca januarja m. l., je rožje le tedaj tečno, in ga živina rada je, če se poklada sveže in sočno; naj se tedaj sproti reže. Ako se rožje do rezitve ni porabilo, da se ohraniti sveže in sočno več tednov, če ga spravimo v velike kupe na senčnem kraju, ga dobro stlačimo in otežimo s kamni ali z lesom. Suho in pljesnivo rožje seveda ni za krmo.

Isto velja tudi glede starega, debelega lesa, ki se tudi ne sme dajati v stroj, sicer ga pokvari. Poleg rožja naj se poklada živini še seno, slama ali kako drugo krmilo. Stroji so postavljeni v sledečih krajih: 1. na Bizeljskem, okraj Brežice, pri ekonomu g. Janezu Malusu; 2. na Vidmu ob Savi, na posestvu Resa g. Jožefa Šribarja; 3. pri županstvu občine Sv. Barbara v spodnjih Halozah, okraj Ptuj; 4. v Mosteh pri županstvu občine Sv. Lovrenc v Slovenskih goricah, okraj Ptuj; 5. pri g. Ignacu Vrabiču v Stopercah v gornjih Halozah, okraj Ptuj; 6. v občini Veličane, okraj Ormož na posestvu g. Antona Puklavca; 7. na Tinskem, okraj Šmarje, na posestvu g. dr. Jurtela; 8. pri kneževi graščini v Konjicah; 9. v Makolah, okraj Slovenska Bistrica, pri žagi g. Jožefa Bogina; 10. v Framu pri mlinu slivniške graščine, okraj Maribor; 11. pri Repnikovem mlinu v Cirknici pod Št. Iljem v Slovenskih goricah, okraj Maribor; 12. v Pekrah pri g. Fank (prej Reiserjevo posestvo); 13. v Tržcu (občina Jurovec) okraj Ptuj pri žagi g. Jožefa Purg; 14. v Vuzmetincih, okraj Ormož, pri mlinu g. Jožefa Pavličiča; 15. v Podgradju pri Ljutomeru, pri Mohoričevem mlinu; 16. pri mestni žagi v Ptuj; 17. pri g. Petovaru v Ivanjkovcih, okraj Ormož; 18. pri g. županu Hlade pri sv. Križu nad Mariborom in 19. pri županstvu občine Gornja sv. Kungota v Dolgem dolu, okraj Maribor. — Gradec, dne 9. decembra 1909. — C. kr. vi-narski inšpektor na Štajerskem: Franc Matiašič.

Čebelarstvo in vzgoja.

Ako se govori o pomenu in dobrotah čebelarstva, misli se pač skoro izključno na gmotno stran, nikoli pa ne na ugoden upliv, ktereга izvaja taisto na duh človekov. Kar v začetku pa se lahko trdi, da je zadnji pomen veliko važnejši kakor prvi, da je čebelarstvo vzgoja, ki bistveno propira v človeku razvoj za gojenje dobrih lastnosti.

Kako se neki more tolmačiti, da so z malimi izjemami vsi čebelarji prijatelji narave? Kako neki pride, da so skoro vsi čebelarji dobrodušni ljudje, katerim so lastnosti kakor podivjanost, surovost, sovraštvo, več kakor manj tuje. Zares poznam celo vrsto čebelarjev, različnih značajev, različnih političnih nazorov, različne starosti, o nobenem pa ne morem trditi, da bi bil kdaj razkril kako podlost. Nasprotno vedno kaže taisto redko dobrodušnost, vedno vesel v družbi, odkritega značaja, katerih lastnosti žal sicer redkokdaj opaziš združene v taistem človeku. Seveda so izjeme,

v ktere se seveda prišteva tudi pisec, toda izjeme potrjujejo ravno pravila.

Gotovo bo zdaj marsikak neveščak radovedno vprašal, od kod neki izvirajo vse te prijetne lastnosti, kako se naj najde zveza med taistimi in čebelarstvom? Odgovor ni težak, pogledati je treba le v panj, v življenje čebelnega ljudstva! Ali ti tukaj ne vpade takoj v oči red, katerega najdeš le v najbolj uravnanih državah? Še nikoli nisem opazil, da bi se bili dve čebeli taistega panja sprijeli, ampak nekako neverjetno složno tasmonirajo, bodisi da je ljudstvo veliko ali majhno. Kako si znajo deliti delo, ne da bi dnevno opravilo v kateri točki količkaj zaostajalo! Kako pridnost razvijajo, kadar jim narava pokriva mizo, polno sladkega nektarja! Kako uvažujejo snažnost, kako se znajo braniti proti sovražniku, in kako pokorne, udane so svoji vladarici — matici, dokler taista redno spolnjuje svoje dolžnosti, kako se ji uklanjajo, kadar si odpočije od trudapolnega dela, kako ji delajo pot, kadar se sprehaja po satih. Vprašamo se zdaj ali ni popolnoma dosledno, če se človek, ki pozorno zasleduje čebelno življenje, in ki je količkaj mehkega srca polagoma navzame teh lastnosti?! Čebele ga vlečejo vedno v svojo bližino; cele ure sedi mirno pri čebelnjaku in opazuje noumorno delavnost malih živalic. Čisto umevno je, da se bolj in bolj odteguje mestnemu zidovju in sili le na vrt, v naravo, katera mu vsled te zveze postaja vedno ljubši prijatelj, ne manj tudi zvest, narava ostane človeku vedno, in če znaš le malo čutiti z njo; našel boš dovolj vprašanj po tem in onem, in odgovor ti tudi ne bo nerazumljiv. — Sčasoma učil boš tudi vpoštevati v svojem življenju red, katerega boš seveda najprej delal v čebelnjaku in čebelarstvu, potem ga boš pa že prenesel in razširil tudi na druge točke. — Kmalu se ti bo ublažilo trdo srce do morebitnega nasprotnika, izogibal se boš povodov, Boga razžaliti, na drugi strani pa zopet ne boš iskal in našel vzrokov do nesporazumljenja, imel boš vedno več prijateljev, namreč pravih prijateljev, ki te bodo ljubili zaradi tvojih lepih lastnosti. Obiskovali bodo tvoj čebelnjak, in ne bo ti treba iskati zabave in družbe v gostilnah pri kvartah itd. Vsak, še tako prost človek more pri vpogledu v čebelno državno življenje dobiti smisel in pogoje za dobrega državljana, zakaj če imajo tako male živalice tako krasno uravnano monarhijo, pri človeku, kot najpopolnejšem bitju vendar ne more biti drugače?! Učil se boš tako vpoštevati svojega gospodarja, brez vsakega obotavljanja opravljal boš svoj posel, in prispeval po svojih močeh za občni blagor.

Naj se torej čebelarstvo in njegov gmoten pomen toliko hvali, prepričan sem, da je etičen pomen veliko važnejši, zakaj čebelarstvo blaži človeški duh, ga razvija, ker mu daje vedno dovolj snovi za premišljevanje. Kratko - čebelarstvo je vzgoja.

A. Zdolšek.

Vinarsko zadružništvo na Hrvatskem.

Vinogradniki na Hrvatskem in Slavonskem se nameravajo združno organizirati. Organizacija bi se izvedla na ta način, da se ustanove krajevne zadruge, te pa se združijo v Osredno zadružno hrvatskih vinogradnikov z sedežem v Zagrebu. Priprave vodi skupni vinarski odsek zagrebške hrvatskoslavonske in oseške slavonske kmetijske družbe. Celo gibanje podpira deželna vlada. Namen je, doseči ugodno prodajo vinskega pridelka ter izboljšati kletarstvo. Splošno bi ta zadružna organizacija v vsakem slučaju dajala hrvatskoslavonskim vinogradnikom pouk za izboljšanje vinogradništva. Na Hrvatsko-Slavonskem je okroglo 10.400 ha vinogradov, torej je ta panoga poljedelstva za ti deželi velike gospodarske važnosti. Zato je vredna, da se jo podpre s tako izbornim gospodarskim sredstvom, kakor je zadružništvo. Krajevne zadruge bi bile organizirane, kakor so vinarske zadruge v Nemčiji: imele bi skupne kleti ter bi sprejemale od zadružnikov grozdje. Deleži so določeni na 20 K. Eden delež se vplača, ako hoče zadružnik izročiti zadrugi grozdja (ali sadja, ki se bo tudi sprejemalo) do one množine, katera zadostuje za 10 hl mošta. Za večjo množino določujejo pravila več deležev. Zaveza je petkratna. Ako prav razumem celi načrt, se bodo krajevne zadruge bavile v prvi vrsti s kletarstvom in poukom, s prodajo pa se bo pečala zagrebška centrala, ki bo imela podružnico v Oseku. Zadružnik centrale more biti: 1) krajevna zadruga, 2) vinogradniki in 3) druge osebe, tvrdke in korporacije. Deleži centrale so določeni za zadruge na 500 K s petkratno zadezo; za vinogradnike na 100 K z dvakratno zavezo; za druge zadružnike na 100 K z enkratno zavezo. K temu lepemu in po dosedanjih izkušnjah vinarskega zadružništva po drugih deželah zdravemu načrtu se pridružuje še ena ugodna okolnost in sicer ta, da bo vlada v prvih letih močno podpirala te zadruge z denarnimi podporami. Dovolila je sledeče: 1) Zadruge dobe potrebno kletarsko osebje na deželne stroške; 2) za vso kletarsko upravo (stroji, posoda itd.) dobe zadruge posebne podpore; 3) trsje se bo do-

stavljalo za znižane cene; 4) centralna zadruga dobi od vlade vsako leto visoke podpore, osobito bo vlada prva leta pokrila vse morebitne izgube, tako da nimajo zadružniki centrale v prvi dobi, nikakšnega rizika. Tako imajo sedaj hrvatskoslavonski vinogradniki za ugodno prospevanje svojih zadrug vse na razpolago, vzgojijo si naj še ljudi, ki bodo popolnoma sposobni za vodstvo teh krajevnih in centralne organizacije. To je več vredno, kakor vse podpore. Bratom želimo uspeha, a tudi slovenski vinogradniki ne smemo zaostajati. Čim boljše so hrvatske in madžarske vinogradniške organizacije, tem slabše za nas. V ravnotežju ostanemo le, ako se tudi mi pridno zadružno organiziramo. Ako bo tudi naša organizacija dobra, vsaj tako dobra, kakor hrvatska in eventuelno ogerska, smo že v premoči: kakovost našega vina nam daje to premoč. Izrabimo to okolnost.

Vestnik „Zadružne Zveze v Celju“.

Vse zadruge, ki prirede občne zборе po 1. svečanu tl. naj vpošljejo tozadevne objave za «Zadrugo» pravočasno, najkasneje do 30. prosinca tl. na naše uredništvo.

One zadruge, ki žele od Zveze pomoči pri sestavi letnega računa, naj nam to čimpreje naznaniijo, ako tega še niso storile.

Mnogokrat se zgodi, da skušajo davčne oblasti naše zadruge preobdčiti. S tem svoje članice ponovno opozarjamo, naj se v vseh takih slučajih nemudoma obrnejo na Zadružno Zvezo v Celju, katera jim da brezplačen pouk in sestavi na zahtevo tudi pritožbe.

Sestava letnih računov dela posebno mladim zadrugam mnogokrat težkoče. «Zadruga» je priobčila v letnikih 1907, 1908 in 1909 že mnogo poučnih člankov, ki se nanašajo na sestavo bilance. Opozarjamo vse, da si poiščejo našfete letnike in si dotične članke zopet prečitajo. Tudi o občnih zborih se je tam že pisalo, kar pride v poštev posebno za one zadruge, ki bodo zborovale prvokrat.

Občni zbori zadrug.

Vsaka zadruga mora sklicati letni občni zbor, na katerem se predložijo letni računi. Po našem zadružnem zakonu se mora vršiti ta občni zbor najkasneje šest mesecev po koncu istega poslovnega leta, o katerem je zboru poročati. Vendar pa morejo

zadruga ta rok v svojih pravilih skrajšati. Naše mlajše in manjše zadruge imajo v pravilih ta rok navadno skrajšan na tri mesece, za starejše in večje pa velja zakonito še dovoljena šestmesečna doba. Vsaka zadruga naj se ravna po svojih pravilih.

Pravila morajo imeti tudi določbo, kako se sklicuje občni zbor. Naša najnovejša pravila za rajfajzenovke določajo n. pr. sledeče: «Vabilo se mora najmanj osem dni prej razglasiti v časopisu »Zadruga« in v listih, katere v to določi načelstvo. Ob enem se mora naznaniti dan, ura, kraj in dnevni red občnega zbora». Pri starejših zadrugah so pravila v tej točki jako različna. Posebno manjka dojučilo, da je občni zbor objaviti v »Zadrugi«. Vkljub temu je želeli, da se to godi, kajti Zadružna Zveza naj bo na ta način obveščena tudi o tem, kako in kedaj sklicujejo njene članice občne zборе.

Poglavitne točke so sledeče:

Poročilo načelstva in nadzorstva. Načelstvo poroča, kakšen je bil splošen položaj zadruge v zadnjem letu. Omenja posebno, ako so na zadružno poslovanje vplivali kaki izredni dogodki bodisi ugodno, bodisi neugodno. Ali so zadružniki storili napram zadruzi svojo dolžnost ali ne itd. Nadzorstvo pa mora poročati, kako je vršilo svoje nadzorniške dolžnosti in s kakim uspehom.

Odobrenje računov za preteklo poslovno leto. Načelnik ali kateri drugi član zadrugeinega vodstva naj zbranim zadružnikom razloži bilanco. Primerja naj zadnje leto z prejšnjimi in pokaže tem potem, ali zadruga napreduje ali nazaduje. Dobro je tudi, če primerja zadrugo s kakim sosednjim podobnim zadružnim podjetjem. Zadružniki naj dobe jasno sliko o gospodarski moči svojega podjetja.

Čitanje revizijskega poročila Zadružne Zveze. Revizija od strani Zveze se vrši vsako drugo leto. Revizijsko poročilo se mora prečitati na prihodnjem občnem zboru dobesedno. Dobro je, da čita to poročilo zadružnik, ki ni niti član načelstva niti nadzorstva. Ako se v poročilu konstatirajo kaki nedostatki, naj načelstvo občnemu zboru pri tej priliki natančno razloži, ali so se grajani nedostatki odstranili ali ne.

Volitev načelstva in nadzorstva. Pravila vsebujejo natančne določbe, za koliko let in kako se volita načelstvo in nadzorstvo. Važno je pri tem paziti nato, ali je po pravilih dovoljena le volitev po listkih, ali pa se more na zahtevo večine zborujočih zadružnikov voliti tudi z vsklikom. Predsednik naj si

to točko pravil natančno pogleda in naj se tudi ravna po teh predpisih, da ne bo nikdo imel pritožb radi volitev.

Prememba pravil. Ako se hoče o taki sklepati na občnem zboru, mora se to pri sklicanju občnega zbora na vsak način naznaniti. Sploh se v nobeni točki ki ni bila na dnevnem redu, ne more pravilno sklepati. To velja za vse dosedanje točke, ki utegnejo biti predmet občnega zbora, pa tudi za vse druge. Da bi se pod točko: Slučajnosti sklepalo bogve o čem, ni mogoče. Pod to točko je mogoč le neobvezen razgovor, vse združnike obvezni sklepi pri slučajnostih niso mogoči.

O občnem zboru se mora sestaviti zapisnik, ki se vpiše v knjigo »Zapisnik za sklepe občnega zbora«. Pravila določujejo, kdo mora ta zapisnik podpisati. Zaradi mlajših zadrug priobčujemo še enkrat vzorec za tak zapisnik in sicer na podlagi sledečega dnevnega reda: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva in odobrenje računskega zaključka. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Sprememba pravil. 7. Slučajnosti. Zapisnik se naj glasi:

»Zapisnik

o prvem rednem občnem zboru Hranilnice in posojilnice v
registrirane zadruge z neomejeno zavezo (zapiše se celo besedilo
tvrdke zadruge, kakor je ista registrirana), kateri se je vršil v
nedeljo dne ob uri popoldne v združni
pisarni z sledečim dnevnim redom: (Tu se zopet zapiše cel dnevni
red občnega zbora, kakor je bil isti naveden v časopisnih raz-
glasih in drugih vabilih. Na dan občnega zbora naj bo dotični
časopis ali cirkular, s katerim se je občni zbor sklical, pri rokah
kot dokaz, da je občni zbor pravilno sklican).

Ob uri otvori načelnik zborovanje, konstatuje da je
bil občni zbor v zmislu § pravil redno sklican ter da je isti
v zmislu § pravil tudi sklepčen.

K točki 1. Načelnik poroča o delovanju zadruge v minulem
letu i. t. d. i. t. d.

K točki 2. Za nadzorništvo poroča o računskem zaključku
g. Računski zaključek se na predlog nad-
zorstva soglasno odobri.

Čisti dobiček se brez odbitka pridene rezervnemu zakladu,
ki narase s tem na K v.

K točki 3. Predsednik (ali kdo drug, ki ga isti v to določi)
prečita revizijsko poročilo Zadružne Zveze v Celju z dne . . .

Isto se vzame z zadovoljstvom na znanje ter se sklene, ravnati se v bodoče po danih navodilih ter poročati Zadružni Zvezi v določenem roku o odpravi nedostatkov.

K točki 4. Volitev se vrši glasom § . . . pravil po listkih. Oddanih je . . . glasov. Izvoljeni so: Načelnikom (Ime, stan in prebivališče) z glasovi, namestnikom z glasovi, kot udje načelstva z glasovi i. t. d., i. t. d.

K točki 5. (Kakor pri volitvi načelstva). V zapisnik pa se naj nikdar morebiti ne postavi sklep samo takole: Načelnik in vsi stari ali prejšnji udje načelstva (nadzorstva) se zopet soglasno izvolijo, ampak se naj navedejo imena vseh izvoljenih, kakor poprej navedeno ter se pri vsakem tudi konstatuje, koliko glasov je dobil.

K točki 6. Zadružnik predlaga naj se spremenijo pravila v naslednjih paragrafi in sicer:

§ . . . se naj glasi v bodoče tako-le: . . . i. t. d., i. t. d.

Vsi ti predlogi se sprejmejo soglasno brez ugovora in se nasvetovana sprememba pravil soglasno potrdi.

K točki 7. (Tu se lahko stavijo vprašanja oziroma predlogi, kateri niso oznanjeni na dnevnem redu; o teh pa se ne more takoj sklepati, ampak se le posvetuje ter se potem o istih poroča in definitivno sklepa, kakor določajo pravila. še le pri prihodnjem občnem zboru)».

Slede podpisi, kakor jih zahtevajo pravila.

Želeti je, da se vrši na občnem zboru tudi kako predavanje. S tem postane občni zbor živahnejši, zanimanje med zadružniki bo večje, kar more biti zadrugi le v korist. Naše zadruge so gospodarska podjetja dalekosežnega pomena in imajo tudi dolžnost poučevati svoje zadružnike o vsem, karkoli vtegne pospeševati gospodarstvo v zadružnem okolišu. Naj navedem nekaj predmetov, o katerih bi se dalo predavati. Predava se lahko v prvi vrsti o zadružnih vprašanjih, n. pr.:

1. o sredstvih za povzdigo varčevanja,
2. o tekočem računu,
3. o pomenu in delovanju posojilnic,
4. o pomenu in delovanju kmet. zadrug, mlekarn, vinarskih in sadjarskih, zboljševalnih zadrug itd.,
5. o zadružništvu na Slovenskem itd.

Zavzeto je naše ljudstvo tudi za druga gospodarska predavanja, izmed katerih hočem nekatera navesti:

1. zakaj rabimo umetna gnojila; katera umetna gnojila se priporočajo?

2. zakaj rabimo močna krmila?

3. važen pomen kmetijskih strojev,

4. času primerna predavanja iz živinoreje, sadjarstva, vinarstva, hmeljarstva, mlekarstva, čebelarstva in perutninarstva,

5. pomen knjigovodstva za kmetovalca,

6. o zavarovanju proti neizgodi,

7. o pokončevanju rastlinskih in živalskih škodljivcev,

8. o obdelovanju travnikov,

9. o zlaganju kmečkih posestev,

10. o osuševanju, o namakanju posestev,

11. o postavah, katere so posebno za kmeta važne,

12. o davčnih predpisih in davčnih olajšavah,

13. o gnojenju,

14. o kletarstvu, pridelovanju sadnega mošta in žganja.

Umestna so tudi razna splošna predavanja, na primer:

1. o važnosti strokovne izobrazbe kmečkih sinov,

2. o odgoji kmečkih deklet,

3. boj proti sovraštvu, pravdanju, zapravljivosti in nezmernemu uživanju alkohola,

4. o redu, snagi, točnosti itd.

Enotni, ugodni rok za plačevanje neposrednih pristojbin in rentnega davka.

Vse naše zadruge so uživale že poprej, predno si je nadela Zveza združno obliko, gledé plačevanja neposrednih pristojbin ugodnost, da so plačevale te pristojbine le enkrat na leto in sicer do konca julija vsakega leta. Ker pa so bile nekatere davčne oblasti mnjenja, da s preustrojitvijo Zveze in s prehodom revizijske koncesije od prejšnjega društva na sedanjo Združno Zvezo, slednja ni prevzela oz. obdržala tudi drugih ugodnostij, smo se za ponovno priznanje oz. podelitev istih zopet obrnili na visoko c. kr. finančno ministerstvo. Na našo tozadevno prošnjo je c. kr. finančno ministerstvo z ukazom od 13. maja 1907 št. 33160 odredilo sledeče:

1. Rok za plačevanje neposrednih pristojbin.

Združni Zvezi v Celju se je vsled naravnost pri tem ministerstvu vložene prošnje za vse k istej spadajoče zadruge dovolilo, da smejo plačevati neposredne pristojbine, ki grejo po zakonih

od 21. maja 1873 drž. zak. št. 87 in od 29. februarja 1864 drž. zak. št. 20

v celoletnih obrokih

in sicer po izvršenem glavnem zborovanju, najpozneje pa do konca julija vsakega leta.

Na enako našo prošnjo je isto c. kr. finančno ministerstvo z ukazom od 14. junija 1907 št. 33231 dovolilo sledeče:

2. Rok za plačevanje rentnega davka.

a) Zadrudni Zvezi v Celju se dovoli na podlagi § 134, odstavek 2, zakona o oseb. dav., da se sme vplačati in napraviti izkaz gledè od obresti hranilnih vlog v zmislu § 133, 1, b. odtegnenega rentnega davka

od vseh, k tej Zvezi spadajočih hranilnih in posojilnih zadrug po sistemu Rajfaizen celoletno in sicer vsakratno najdalje do konca julija prihodnjega leta.

b) Nadalje se dovoli Zadrudni Zvezi v Celju na podlagi zgoraj navedenega zakonitega določila, da se sme vplačati in napraviti izkaz glede od obresti hranilnih vlog odtegnjenega rentnega davka od vseh ostalih k tej Zvezi spadajočih zadrug **poluletna in sicer za prvo poluletje do konca julija tekočega leta, in za drugo poluletje najpozneje do konca marca prihodnjega leta.** Ta olajšava velja tudi za društva oz. zadruge, ki bodo v prihodnje pristopile k Zadrudni Zvezi v Celju. Te nove pristope mora Zveza vsakokratno naznaniti kompetentni davčni oblasti prve stopnje, v katere področju ima zadruga svoj sedež. Zadruge naj se izvolijo torej v bodoče ravnati natančno po teh ugodnostih, ki smo jim jih ponovno izposlovali ter se naj v potrebi sklicujejo na zgoraj navedene ministerske ukaze in na dejstvo, da so članice naše Zveze. Opozoriti pa moramo ob enem vse ostale naše zadruge, ki niso rajfajznovke in ki v smislu člena 8, II., št. 2, izv. predp. III., II. oddelek zakona od 25. oktobra 1896 drž. zak. šte. 220 obresti hranilnih vlog celoletno h kapitalu pripisujejo, da jim je treba plačevati poluletno, to je do konca julija tekočega (računskega) leta, kakor je bilo to tudi dosedaj, le rentni davek od v prvem poluletju (do konca junija) izplačanih obrestij hranilnih vlog in da bodo iste imele plačevati rentni davek od v drugem poluletju (do konca decembra) izplačanih in pa za celo leto kapitalizovanih obrestij hranilnih vlog najpozneje do konca marca prihodnjega (računskemu letu) sledečega leta. Ako bi v

bodoče nepričakovano katerakoli davčna oblast terjala plačilo neposrednih pristojbin ali pa rentnega davka v drugačnih obrokih, kakoršni so tukaj izrecno dovoljeni, nam naj prizadeta zadruga to takoj naznani, da ukrenemo po potrebi eventualne nadaljne korake.

Seznam

letnih vlog, katere mora vsaka posojilnica vsako leto redno predložiti c. kr. okrajnemu glavarstvu, in sicer:

1. C. kr. okrajnemu glavarstvu kot davčni oblasti prve stopnje se mora predložiti zaradi odmerjenja pridobninskega davka:

a) Napoved o pridobnini za preteklo upravno leto od podjetij, katera so zavezana javno polagati letni račun na predpisani tiskovini obrazec E/I k členu 52 zakona od 25. oktobra 1896, drž. zak. št. 220. Dotična tiskovina se dobi pri vsaki davkariji, oziroma davčnemu nadzorništvu; sicer pa opozarjamo že tukaj, da naj zahtevajo naše posojilnice ne le samo te, ampak vse tiskovine vedno s slovenskim besedilom.

b) Računski zaključek za preteklo upravno leto v dveh izvodih. Isti mora obsegati poročilo po predpisih § 22 združnega zakona od 9. aprila 1873, drž. zak. št. 70, denarni promet, natančno bilanco, to je razkaz imetja in dolgov posojilnice, posebni račun zgube in dobička. Pripomni se, da morajo biti v denarnem prometu med izdatki posebno špecifirani vsi davki s prikladami vred, torej pri posojilnicah neposredne pristojbine, rentni davek in pridobninski davek.

c) Prepis zapisnika občnega zbora, pri katerem se je računski zaključek za preteklo leto odobril. Pristavljamo, da ni potreba priložiti napovedi o pridobnini popolnega prepisa zapisnika o občnem zboru, ampak le delni prepis tega zapisnika, in sicer samo glede točke o razdelitvi čistega dobička. Vse druge stvari, katere so se pri občnem zboru razpravljale, nimajo za odmero pridobnine nobenega pomena in jih torej tudi ni potreba naznanjati davčni oblasti.

d) Vsi ti pripomočki se morajo predložiti najkasneje 14 dni potem, ko se je vršil občni zbor, pri katerem se je računski zaključek odobril. Pošiljatev se naslovi na: C. kr. okrajno glavarstvo kot davčna oblast.

Predpisi glede teh podatkov se nahajajo v §§ 92. do všteti 100., 110. in 250. zakona od 25. oktobra 1896. drž. zak. 220.

2. C. kr. okrajnemu glavarstvu kot politični oblasti se mora predložiti v ravnoistem roku zaradi sestave društvene statistike.

a) Tri izvode računskega zaključka za preteklo upravno leto.

b) Prepis zapisnika o rednem občnem zboru. Tu se mora pač predložiti popolni prepis zapisnika o vseh točkah občnega zbora.

Dotični predpisi so zapovedani v združenem zakonu od 9. aprila 1873, drž. zak. št. 70, in ukazih ministerstva notranjih zadev od 12. januarja 1879, št. 9721, in od 20. januarja 1886, št. 129.

Ker je zlasti izpolnjevanje napovedi o pridobitini za nevesčake precej težavno, je najbolje, da se vsaka posojilnica obrne na Zvezo, da jej ona to stvar preskrbi.

Književnost.

Strokovno društvo »Pravnik« v Ljubljani je izdalo v XIII. in XIV. zvezku 6. knjižico »poljudne pravne knjižice«. Knjižica obsega predpise o notarskih pristojbinah in zapovedanih notarskih spisih, uredil jo je dr. E. Volčič, sodni svetnik v Novem mestu, ter ni dvoma, da bo, kakor njene prednice, v našem narodu jako pripomogla za točno spoznavanje veljavnih pravnih določil. Knjižica stane samo 80 h in se dobiva po knjigarnah in pri omenjenem uredniku. Kakor smo pozvedeli, izide kmalu po Novem letu čez 500 strani obsežna knjiga istega urednika »Zakoni o nespornem sodstvu«, v kateri bodo predpisi o notarskem redu, o zapuščinskih stvareh in civilnosodnih depozitih, z vsem, kar je s temi predpisi v zvezi. Knjiga bo veljala vezana 6 K.

Zadružne in gospodarske vesti.

»Ústřední jednota českých hospodářských společenstev v království Českém« (Osrednja zveza čeških kmetijskih zadrug v kraljestvu Češkem) je štela dne 15. grudnia 1909, kakor poroča njeno glasilo »Zemědělské Listy«, 1778 članic — zadrug. Med temi je bilo 1405 rajfajzenovk, 179 strojnih, 43 mlekarskih, 28 nakupnih, 21 živinorejskih in 102 razni zadrugi. To je najmočnejša avstrijska zadružna zveza. Centrala ima tri velike oddelke: revizijski, denarni in blagovni. V vseh treh oddelkih je zaposlenih nad 50 uradnikov.

Graška zveza štajerskih kmetijskih zadrug je štela koncem l. 1909. 342 članic. Rajfajzenovk je bilo 272 in sicer na Zgornjem Štajerskem 73, na Srednjem Štajerskem 170 in na Slovenskem Štajerskem 29; v zadnjem številu je 21 popolnoma slovenskih zavodov. Dva denarna zavoda sta ustanovljena po šulce-deličevem sistemu. Raznih drugih zadrug je 67, med njimi je 29 živinorejskih. Med raznimi zadrugami je 15 slovenskih, tako da šteje graška zveza vsega skupaj 36 slovenskih članic. Končno je član te zveze tudi Kmetijska družba. Delokrog zveze je omejen na Štajersko.

Denarno zadružništvo na Ruskem. Tudi v Rusiji vladata v denarnem zadružništvu dva sistema: Šulce-Delič, drugi pa je podoben Rajfajzenovemu. Dne 1. prosinca 1909 je bilo 1644 šulce-deličevk. L. 1902 so znašala aktiva teh zavodov okroglo 66 milijonov rubljev (1 rubelj je približno 377 K a. v.), samo posojila znašajo 55 milijonov. V pasivih je vlog 38, deležev 15, rezervnih zakladov 3 in dobička 15 milijona rubljev. Za l. 1906. je sestavljena statistika samo za 847 teh zavodov, a že ti izkazujejo aktiv 58 milijonov. L. 1902 je bilo v 1644 zadrugah 443.000 zadružnikov, l. 1906. v 847 zavodih 399.600 članov.

Rajfajzenovk je bilo dne 1. kimovca 1907 nad 3500. Statistika je sestavljena za 1. aprila 1909 in sicer od 2853 teh zadrug. Aktiva 47 milijonov rubljev in sicer je posojil 43 milijonov. V pasivih zanimajo sledeče številke: vlog 22, deležev 18, rezervnih zakladov 1, dobička 17, izposojil 14 milijonov rubljev. Dne 1. prosinca 1907 izkazuje statistika za 1199 zadrug še le 15 milijonov aktiv. Dne 1. aprila 1909 je bilo v 2853 zavodih 1.420.000 zadružnikov, povprečno 490 v vsaki zadrugi.

Zadružne šole. Strokovne šole za zadružništvo spadajo med najmlajše učne zavode, a vendar se širijo z veliko naglico, kar dokazuje, kako veliko moč že ima zadružništvo. V zadnjem času se je ustanovila zadružna šola v Ljubljani, v Belemgradu, na Dunaju in na Finskem. Posebno praktična se mi zdi ureditev slednje — finske zadružne šole. Ta obsega več oddelkov. V prvem oddelku se predava splošna zadružna teorija in zadružno pravo. Teh predavanj se udeležujejo obiskovalci cele šole. Nadalje obstoje trije specialni oddelki: oddelk za voditelje mlekar, pouk traja tri tedne; oddelk za knjigovodje rajfajzenovk, pouk traja dva tedna; oddelk vodje konzumnih (nakupnih in prodajnih zadrug.) pouk traja šest tednov. V prvem oddelku traja pouk dva tedna. Ta ureditev se mi zdi jako praktična. Sicer je učna doba jako

kratka, a se bo bržkone tekom let razširila. Sedanja učna doba je veljala za prvi tečaj, ki se je vršil zadnjo jesen in katerega se je udeležilo 109 oseb.

Avstrijske hranilnice v l. 1908. Uradna statistika izkazuje za l. 1908 sledeče stanje:

Kronovina	Število zavodov	V odstotkih celega šte- vila	Prirastek od l. 1904. do l. 1908.	Ena hranil- nica pride na km ²
Nižjeavstrijsko	83	12'77	5	238'35
Zgornjeavstrijsko	46	7'08	—	260'47
Solnograško	9	1'39	—	794'80
Štajersko	57	8'77	2	393'44
Koroško	13	2'00	—	794'35
Kranjsko	12	1'85	4	829'57
Primorsko	3	0'46	—	2656'24
Tirolsko in Predarelsko	21	3'23	4	1270'60
Češko	232	35'69	18	223'93
Moravsko	87	13'38	18	255'42
Šlezija	27	4'15	3	190'55
Galicija	51	7'85	6	1539'14
Bukovina	4	0'61	2	2610'41
Dalmacija	5	0'77	3	2566'47
Skupaj . . .	650	100'00	65	461'55

Novih hranilnic (po regulativu) se je l. 1908. ustanovilo na Avstrijskem 11, l. 1907. in 1906. po 14, l. 1905. 15 in 11 v letu 1904. V zadnjih petih letih je torej 65 novih zavodov ali 11'11⁰/₁₀₀ stanja koncem l. 1903. (585). Koncem 1908 torej 650. Od teh jih je bilo 535 občinskih, 71 oruštvenih in 44 okrajnih hranilnic.

Emisija 140,000.000. kron 4 ⁰/₁₀₀ avstrijske rente. — Kakor že znano, ustanovila je avstrijska poštna hranilnica nov konzorcij za razprodajo nove emisije avstrijske kronske rente. V ta konzorcij je bilo vsprejetih 22 avstrijskih bank in sicer 8 dunajskih in 14 v drugih glavnih deželnih mestih. Člen tega sindikata je tudi «Jadranska banka v Trstu», katera vsprejema že danes prijave glede nakupa rente in je v stanju — ker direktno participira na emisiji — prepustiti rento svojim klijentom na podlagi izredno kulantnih pogojev.

Poučni tečaj za praktične kmetovalce se vrši od 14. do 19. svečana 1910 na dunajski poljedelski visoki šoli. Učni načrt obsega predavanja, razgovore in izlete. Prijaviti se je do 5. svečana t. l. na rektorat te šole, Dunaj XVIII., Hochschulstraße 7. Vpisnine je plačati 20 K.

Deteljnin predenec povzroča slabe pridelke ter se pogosto tako razširi, da drugega ne preostaja, ko celo polje preorati in in še to je včasih brez uspeha. Predenec se detelje ovije, ko fižol kola ter ji izsesa moč in sok, da mora rastlina slednjič poginiti. Deteljnin predenec je torej sličen zajedavec, ko pijavka, ki pije človeško ali živalsko kri. To nadlogo je lažje preprečiti, kakor jo pa odstraniti, če je že tukaj, ter je treba sledeče pomniti.

Vedno naj se rabi deteljino seme, ki je prosto deteljinega predenca in se naj kupuje v trgovinah, ki jamčijo za čistost semen. Tudi pri krmljenju z deteljo, ki je napadena od predenca, moramo biti previdni, kajti seme deteljinega predenca pride neprebavljeno iz živalskega trupla ter ohrani, vključno temu, da je bilo že v želodcu, vso svojo kaljivost. Torej se lahko spravi predenec z gnojem zopet na polje.

V nekaterih deželah, n. pr. na Nižjem Avstrijskem imajo postavo, ki predpisuje kmetovalcem dolžnost, da morajo predenca na svojih poljih pokončevati, kakor hitro se prikaže. Kdor to zanemari, pripade gotovi kazni.

Ako se prikažejo vključno čistemu semenu vendar le prostori s predencem, tedaj se mora kar s početka skrbeti, da se ta nepridiprav ne razširi. V to svrhu se pokosijo dotična mesta in še nekaj dalje na okrog, nakošeno se pomeša s suho slamo, se poskropi s petrolejem ter sežge na licu mesta. Ogenj uniči tako vsa semena. Dotično mesto se potem globoko prekoplje ter poseje z novim in čistim deteljinim semenom. Ta boj zoper deteljnin predenec bo pa le tedaj uspešen, če še okuženih prostorov ni preveliko. Ako je pa okuženje že zelo obsežno, tedaj deteljišča ni možno več lahko rešiti, kajti veter je raznesel predenčevno seme daleč na okrog in celo polje je izgubljeno.

Tudi gnojenje s kajnitom in Tomasovo žlindro je zelo dobro sredstvo za pokončevanje deteljinega predenca. Posebno je tukaj kajnit na pravem mestu, kateri je storil v tem oziru že prave čudeže. Na hektar se priporoča vzeti 800 kg, katerim se še pri-meša 700—800 kg Tomasove žlindre.

Če je detelja zelo gosta, potem se predenec ne more razvijati; posebno se rad širi na onih poljih, kjer detelja peša in peša pa le zaradi tega, ker ji primanjkuje kalija in fosforove kisline v zemlji. Bodi pa tudi pripomnjeno, da bi se z gnojenjem s samo Tomasovo žlindro ne doseglo nobenega posebnega uspeha, ampak kajnit je v tem oziru na prvem mestu; seveda ne tudi kajnit sam, ampak kajnit in Tomasova žlindra.

Odgovorni urednik: **Miloš Stibler.**